

Шиховцова А. О.,

*здобувач вищої освіти 3 курсу за спеціальністю 081 – Право
кафедри державно-правових та гуманітарних наук
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ВПЛИВ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Право Європейського Союзу є одним із найрозвиненіших наднаціональних правопорядків сучасності, який суттєво впливає на розвиток правових систем країн-членів і держав, що перебувають на шляху європейської інтеграції. Україна, проголосивши стратегічний курс на вступ до ЄС, поступово інтегрує норми європейського права у свою національну правову систему. Цей процес охоплює не лише адаптацію законодавства, а й трансформацію принципів правотворення, правозастосування та правосвідомості. У сучасних умовах цей процес має не лише політичне, а й глибоке правове значення, оскільки саме адаптація національного законодавства до *acquis communautaire* є ключовою передумовою вступу до Союзу. Європейське право задає високі стандарти верховенства права, демократії, захисту прав людини, судової незалежності та ефективного врядування, що стають орієнтирами для трансформації української правової системи.

Особливої ваги тема набуває в контексті післявоєнного відновлення України, коли створення стабільного правового середовища, сумісного з правовим простором ЄС, є основою для залучення інвестицій, розвитку економіки, зміцнення інституцій та гарантування прав і свобод громадян. Таким чином, дослідження впливу права ЄС має не лише наукову, а й практичну значущість для майбутнього правового розвитку держави.

Одним із чинників впливу права ЄС є гармонізація законодавства. Підписання та імплементація Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом 2014 року стало відправною точкою для глибоких правових реформ. Україна взяла на себе зобов'язання адаптувати своє законодавство до *acquis communautaire* – сукупності норм і принципів права ЄС. Ця адаптація охоплює практично всі сфери права: конституційне, адміністративне, цивільне, господарське, екологічне, трудове та інші. Наприклад, у сфері конкуренційного права Україна запровадила законодавчі механізми, що відповідають вимогам статей 101–109 Договору про функціонування ЄС, а у сфері захисту

персональних даних імплементувала стандарти Загального регламенту ЄС про захист даних [1].

Право ЄС вплинуло й на розвиток інституційної системи України. Зокрема, воно сприяло реформуванню судової влади, створенню незалежних регуляторних органів, зміцненню парламентського контролю та підвищенню ефективності діяльності органів виконавчої влади. Вплив європейських стандартів верховенства права, прав людини та демократичного врядування відображається у рішеннях Конституційного Суду України, практиці Верховного Суду та в діяльності органів державної влади. Особливо важливим є запозичення принципу пропорційності, який дедалі частіше застосовується українськими судами під час вирішення публічно-правових спорів, а також концепції правової визначеності, що є основою стабільності правопорядку [2].

Значний вплив права ЄС спостерігається і в галузі прав людини. Вступ України до Ради Європи та ратифікація Європейської конвенції з прав людини стали підґрунтям для трансформації правової культури й судової практики. Європейський суд з прав людини відіграє роль орієнтира для національних судів, а норми Конвенції дедалі частіше застосовуються як безпосереднє джерело права. Водночас, право ЄС, зокрема Хартія основних прав ЄС, вплинуло на розвиток доктрини захисту основоположних прав у національному законодавстві України. Це особливо помітно у сферах гендерної рівності, недискримінації, захисту прав споживачів і трудових прав [3].

Іншою важливою складовою впливу європейського права є правова доктрина. Європейська правова наука сформувала розвинену систему концепцій, що стосуються тлумачення та застосування права, і ці концепції поступово впроваджуються в українську правову думку. Зокрема, активно запозичуються ідеї субсидіарності, багаторівневого управління, взаємодії наднаціонального та національного права. Це дозволяє не лише осучаснити національне законодавство, а й забезпечити його сумісність із правовим простором ЄС.

Однак процес європеїзації українського права має і низку проблемних аспектів. Серед них – фрагментарність імплементації *acquis communautaire*, недостатній рівень інституційної спроможності державних органів, складнощі перекладу та тлумачення правових актів ЄС, а також відсутність системної підготовки правників у сфері європейського права. Деякі галузі, наприклад екологічне чи енергетичне право, вимагають глибших структурних реформ, що виходять за межі простого запозичення норм. Водночас, політичні виклики, пов'язані з війною та безпековими загрозами, впливають на темпи адаптації законодавства до стандартів ЄС [4, с. 36].

Отже, право Європейського Союзу стало потужним каталізатором модернізації правової системи України. Його вплив проявляється у законодавчій сфері, інституційному устрої, судовій практиці,

доктрині та правосвідомості. Незважаючи на складнощі та виклики, процес євроінтеграції відкриває перед Україною можливості для побудови сучасної правової системи, заснованої на принципах верховенства права, поваги до прав людини та ефективного врядування. У перспективі подальше зближення з правом ЄС не лише наблизить Україну до членства в Союзі, але й зміцнить її як демократичну, правову державу європейського типу.

Перспективи подальшого впливу права Європейського Союзу на формування правової системи України пов'язані насамперед із процесом підготовки до повноправного членства в ЄС, що вимагає поглибленої гармонізації законодавства та інституційної інтеграції. У найближчі роки ключовими напрямками стануть модернізація судової системи, посилення гарантій захисту прав людини, впровадження європейських стандартів у сфері цифрової економіки, екологічної політики, безпеки даних та енергетики.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 року. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125.

2. Загальний регламент про захист даних (GDPR) № 2016/679 Європейського парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з обробкою персональних даних і про вільне переміщення таких даних. *Офіційний журнал ЄС*. 2016. L119. С. 1–88.

3. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

4. Наливайко О. І. Вплив трансформації правової системи України на розвиток теорії держави і права. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. С. 36–41.